

پیامدهای کوچک شمردن گناه

حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

یکی از موضوعاتی که در معارف دینی ما آمده و نکات زیادی می‌توان درباره آن مطرح کرد، آن است که می‌گویند هیچ‌وقت هیچ گناهی را کوچک نشمار. یکی از شگردهای شیطان و نفس انسان که می‌خواهد او را آماده انجام کارهای اشتباه کند، این است که ابتدا آن کار اشتباه و گناه را در چشم و نظر او کوچک جلوه می‌دهد و به او می‌گوید این اشتباه و گناه، خیلی بزرگ نیست و چیز کوچکی است و چندان اهمیتی ندارد، پس انجام بده و از تبعات آن نهراس! این درحالی است که بدترین اتفاق، عادی شدن یک عمل ناشایست برای انسان است؛ اینکه کار اشتباهی را انجام بدهد و از انجام آن عذاب وجدان نداشته باشد.

این حالت بدان معناست که دیگر آن عمل را اصلا بد نمی‌داند و در هر وضعی، انجام‌دادن آن را برای خودش جایز می‌داند. برای ترسیم حال چنین فردی، باید مقایسه‌ای را مطرح کنیم. دو نفر اشتباه می‌کنند و کاری ناشایست انجام می‌دهند. نفر اول از انجام این کار ناراحت است و در درونش مدام خودش را به دلیل انجام این کار ملامت می‌کند، اما نفر دوم هیچ حس بدی بعد از انجام آن ندارد. فرق این دو نفر آن است که اولی اهل عذرخواهی و توبه است و سعی می‌کند اشتباهش را جبران کند و دیگر تکرارش نکند، اما دومی آن کار اشتباه را تکرار خواهد کرد و چه‌بسا دست به کارهای بدتر از آن هم خواهد زد.

برای همین، در معارف دینی به ما گفته‌اند که کوچک‌شمردن گناه خودش از گناهان کبیره است، چون شخصی که اشتباهی را کوچک می‌شمرد، دچار یک وقاحت و گستاخی در آن زمینه می‌شود که او را در نگاه دیگران منقور می‌کند. همین کوچک‌شمردن باعث می‌شود آن کاری که بدی آن را می‌داند، تکرار کند و به‌مرور دست به کارهای بدتر بزند.

در روایت حکمت‌آمیز و زیبایی در میان متون دینی ما آمده است امام محمد باقر^(ع) از پدرشان علی بن حسین^(ع) و ایشان از پدرشان حسین بن علی^(ع) و ایشان از پدر خود علی بن ابی‌طالب^(ع) نقل کرده‌اند که خدای تبارک و تعالی چهار چیز را در چهار چیز پنهان داشته است:

۱. خوشنودی خود را در میان طاعت‌ها؛ پس هیچ طاعتی را کوچک شمار، چه‌بسا خوشنودی خداوند در همان باشد و تو ندانی.
۲. خشم خود را در میان گناهان؛ پس هیچ گناهی را کوچک مپندارد که شاید خشم خدا در همان باشد و تو ندانی.
۳. اجابت خویش را در میان دعاها؛ پس هیچ داعی را کوچک مدار چه‌بسا همان دعا مستجاب باشد و تو ندانی.
۴. ولی خود را در میان بندگان خود پنهان کرده است؛ پس به هیچ بنده‌ای از بندگان خدا با چشم حقارت منگر که شاید همان بنده، ولی خدا باشد و تو ندانی. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۸۸)

این روایت بسیار زیبا دستورات تربیتی زندگی‌سازی را در همین عبارات ساده بیان می‌کند که شرح آن بیش از حوصله این یادداشت است، فقط در موضوع بحث ما باید گفت که اینجا اشاره شده است اگر دچار خشم خداوند شوی، زندگی تو آتش می‌گیرد و دنیا و آخرت تو تباه می‌شود و تو از کجا می‌دانی که این امر با انجام کدام گناه و اشتباه اتفاق می‌افتد، پس خود را بر انجام هیچ کدام از آن‌ها جایز شمار و همیشه از انجام اشتباهات بترس و از انجام آن به خدا پناه ببر. در واقع انجام گناهان بر ایمان انسان سایه می‌افکند و سپیدی و زیبایی درون انسان را رفته‌رفته از بین می‌برد تا جایی که دیگر از هیچ کار بدی پشیمان نباشد و همه خوبی‌ها و خدای خوبی‌ها را انکار کند! در آیه ۱۰ سوره مبارکه روم، انتهای راه کسانی که از انجام گناهان کوچک نمی‌ترسند و گام‌های شیطان را جدی نمی‌گیرند، بیان می‌کند و می‌فرماید: «سرانجام کسانی که اعمال بد مرتکب شدند، به جایی رسید که آیات خدا را تکذیب کردند و آن را به مسخره گرفتند!»

بر خداوند بزرگ از انجام گناهان، پناه می‌بریم و از او توفیق ترک آن‌ها را طلب می‌کنیم و از او می‌خواهیم که ما و خانواده و جامعه ما را از آنچه زندگی انسان را تباه می‌کند و عاقبت او را شر قرار می‌دهد، حفظ کند. ان شاء...

بردار و

بخوان

طعم خوش اخلاق در خانواده

خوش اخلاقی و حسن خلق صفتی پسندیده است که در انسان‌ها آثار زیادی در پی دارد، از آرامش روح‌وروان فردی گرفته است تا محبوبیت اجتماعی. در کتاب «طعم خوش اخلاق در خانواده» به استفاده از منابع اسلامی، مهم‌ترین ارزش‌های اخلاقی که موجب استحکام روابط همسران می‌شود، شناسایی و شاخصه‌ها و معیارهای آن تعیین شده است. همچنین، تهدیدها و آسیب‌های بی‌توجهی به این ارزش‌ها تبیین شده و برای پیاده‌سازی آن‌ها در خانواده، راهکارها و راهنمایی‌های لازم ارائه شده است. مواردی که با استناد به منابع اصیل دینی و سیره اولیای الهی و با اختصار بیان شده‌اند.

با خواندن این کتاب می‌توان به الگویی مناسب برای گفت‌وگوی اثربخش در خانواده و با همسر، حل اختلاف در چنگام با همسر، مدیریت درست امور اقتصادی و رفت‌وآمدها در خانواده، لذت‌بردن از رابطه ناشویی با حفظ اخلاق و درست‌ایفا کردن نقش اخلاقی خود در خانواده دست پیدا کرد.

«طعم خوش اخلاق در خانواده»، از شش گفتار، بدین شرح تشکیل شده است:

- گفتار اول: اخلاق در گفت‌وگو
گفتار دوم: اخلاق در حل تعارض بین فردی
گفتار سوم: اخلاق در برقراری ارتباط در خارج از سیستم خانواده
گفتار چهارم: اخلاق در امور اقتصادی
گفتار پنجم: اخلاق در امور جنسی
گفتار ششم: اخلاق در مدیریت خانواده و ایفای نقش

حسین خانی در بخشی از مقدمه کتابش چنین می‌نویسد: «استحکام و تعالی خانواده به‌عنوان یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین نهادهای اجتماعی، به میزان بسیاری از حاکمیت ارزش‌های اخلاقی در آن متأثر است. ازاین‌رو، در منابع اسلامی بر صلاحیت اخلاقی به‌مثابه یک معیار کلیدی در همسرگزینی تأکید شده است. علاوه بر توجه به صلاحیت اخلاقی همسر در اصل ازدواج

و انتخاب همسر، رعایت اصول اخلاقی

در طول زندگی مشترک نیز حائز

اهمیت فراوان است و به همین دلیل،

در منابع اسلامی تأکید فراوانی بر

حاکمیت اخلاق در روابط بین همسران

مشاهده می‌شود و حتی جزئی‌ترین

نکات اخلاقی که موجب تقویت بنیان

خانواده می‌شود، مورد توجه جدی قرار

گرفته است. بررسی‌های گوناگون در

موضوع خانواده نیز نشان‌دهنده آن

است که تضعیف بنیاد خانواده در

جامعه امروز تا حد زیادی از ضعف

ارزش‌های اخلاقی در خانواده به‌ویژه

در روابط بین همسران ناشی می‌شود.»

برنامه روزانه اسلام برای زندگی بهتر چیست؟

عبادت، کار و تفریح

آمنه‌مستقیمی! بیشتر ما گله‌مندیم که چرا هرچه می‌دویم، به آنچه می‌خواهیم نمی‌رسیم. چرا شادی‌هایمان محدود و گذراست نه پایدار. چرا فرصت تفریح نداریم. اگر هم فرصتی هست، به نشاط باطنی منجر نمی‌شود و بسیاری از این دست. شاید اصلی‌ترین دلیلش به سبکی از زندگی بازمی‌گردد که خودمان انتخاب کرده‌ایم و سبکی را که خالق برای ما مدنظر دارد، کنار گذاشته‌ایم. ازاین‌رو، در گفت‌وگو با حجت الاسلام والمسلمین حسین رضایی قمی، کارشناس مذهبی، برنامه زندگی روزمره یک مسلمان را بررسی کرده‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

زندگی مؤمن با پیشرفت گره خورده است

بنابر آموزه‌های دینی اسلام، زندگی یک مسلمان و مؤمن باید روبه‌جلو یعنی همراه با پیشرفت باشد، چنان‌که امیرالمؤمنین امام علی^(ع) می‌فرمایند: بازنده کسی است که امروزش همچون دیروز او باشد! این روایت مبنایی در نحوه زیست روزانه یک مسلمان است و اقلی اصیل را پیش‌روی اومی‌گشاید. در آموزه‌های دینی برای این حرکت روبه‌جلو تعابیر دیگری هم وجود دارد، همچون توصیه به تقسیم اوقات روزانه به سه بخش عبادت، کار و تفریح. البته این حتماً بدان معنا نیست که ۲۴ ساعت شبانه‌روز

کارکردن،
دویدن برای پول بیشتر نیست!

در مقوله کسب‌وکار، اسلام و عقل تصریح می‌کنند نباید دائم برای درآمد بیشتر دوید، بلکه بایداز خدا به اندازه کفاف پول و مال بخواهیم، اما امروز این گونه نیست. دائم می‌دویم و از زندگی مطالبه بیشتری داریم. گویی ایستایی و توقف در مسائل مالی نیست. درحالی‌که بزرگ‌ترهای ما خانه‌ای کوچک داشتند و چهل پنجاه سال در آن زندگی می‌کردند و در همان‌جا از دنیا می‌رفتند و به خانه ابدی تشییع می‌شدند. امروزه وضع ما چگونه است؟ همه برای فردا می‌دوند، سال‌ها دنبال خوشبختی می‌دویم و از حال لذتی نمی‌بریم و متوجه‌ز بیایی‌های مسیر نیستیم. این چیزی نیست که اسلام برای انسان و زندگی‌اش بپسندد و تجویز کند.

هزینه کنیم. حال باید دید در برنامه روزانه، سلامت مؤمن چقدر اهمیت دارد.

درباره عبادت هم اسلام برنامه روزانه دارد تا انسان مسلمان و مؤمن، در زندگی روزمره با منبع قدرت مطلق و ثروتمند بلامنازع این عالم، هم‌زیستی و تعامل داشته باشد، به جایی وصل باشد که هیچ ضعف و خللی در وی راه ندارد و به تعبیر آیه‌الکرسی نه چرت می‌زند و نه می‌خوابد؛ «لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ». درنتیجه، همیشه بیدار است و مراقب ماست. برنامه روزانه زندگی در اسلام به‌گونه‌ای است که با چنین شخصیتی دائم در ارتباط باشیم. گاهی به‌واسطه ذکر، گاهی با نماز و زمانی با فکر و یادکردن.

حجت الاسلام والمسلمین رضایی قمی:

باید توجه کرد که برنامه‌ریزی دین مدارانه برای زندگی روزمره کمترین آسیب را متوجه ما می‌کند، چون اگر زندگی هر سه قسم استراحت و تفریح، عبادت و کار را داشته باشد، آسیب‌های خانوادگی و اجتماعی ما به‌شدت کم می‌شود

عبادت و زندگی روزمره...

انسان مؤمن و مسلمان باید حتی قبل از خرید به نماز توجه کند و دست‌رسی محل خرید به مسجد را مدنظر داشته باشد. این چنین است که دستورالعمل اسلام در موضوع عبادت در برنامه روزانه زندگی او قرار می‌گیرد. باید توجه کرد دین کاری می‌کند که زندگی ما از زمان در بیاید و بسیاری از هزینه‌های ما کاسته شود. برای مثال، بسیاری از خانواده‌ها امروزه برای حل مشکلات فرزندان هزینه‌های گزاف می‌پردازند. درحالی‌که نماز به‌تنهایی آرامش‌بخش‌ها را تأمین می‌کند و هزینه‌های تأمین این آرامش را از بین می‌برد. این موضوع در سیره علمای بزرگ، کامل است، چنان‌که بیشتر آن‌ها نزد پدران عالم و مادران صالح خود درس خوانده‌اند. این یعنی پدران و مادران برای تعلیم و تربیت فرزند وقت می‌گذاشتند و همین بستر رشد عالی آن‌ها را فراهم می‌کرد، اما امروز ما چه می‌کنیم؟ چقدر والدین در تعلیم و تربیت بچه‌ها نقش دارند؟ عبادت، فکر و مهارت و انگیزه می‌خواهد که باید برای گنجاندن آن در برنامه روزمره زندگی برنامه داشته باشیم.

راه دورزدن آسیب‌ها

مهندسی اسلام و دین بهترین مهندسی برای زندگی ماست. باید توجه کرد که برنامه‌ریزی دین مدارانه برای زندگی روزمره کمترین آسیب را متوجه ما می‌کند، چون اگر زندگی هر سه قسم استراحت و تفریح، عبادت و کار را داشته باشد، آسیب‌های خانوادگی و اجتماعی ما به‌شدت کم می‌شود. آنچه امروز از آسیب‌های اجتماعی خانوادگی مثل ترجیح دادن نگهداری از سگ به جای فرزندآوری، موکل کردن تفریحات به آخر هفته و امور بی‌اثر، همه زندگی را در کسب پول خلاصه کردن و امثال آن تجربه می‌شود، ناشی از برنامه‌های دنیایی است که به زندگی تحمیل می‌کنیم. درحالی‌که نسخه اسلام زندگی ما را شیرین و دنیای ما را بهشتی می‌کند.

شأن اصلی عبادت همان است که برای ما طراحی شده است. یعنی نماز و قرائت قرآن و خدمت به خلق؛ اما متأسفانه ما گاهی این‌ها را کم می‌بینیم و کوتاه در نظر می‌گیریم. درحالی‌که ارتباط لذت بخش با قدرت مطلق عالم یعنی خدای متعال، از بستر همین عبادت‌ها و اعمال ایجاد می‌شود. برای مثال، اگر در زمینه‌ها، حاشیه‌ها و اعمال مرتبط با نماز تأمل کنیم، با دریایی ژرف از معنا مواجه می‌شویم؛ مثل مقدمات نماز، آراستگی و پاکی لباس و ظاهر، برنامه‌ای که می‌توان برای حضور خود و خانواده در مسجد در اوقات نماز داشت. با وجود این، چون نگاه ما به عبادت حداقلی و در حد رفع تکلیف است، سطحی و گذرا از کنار این‌ها عبور می‌کنیم. برای همین است که شاهدیم خانواده‌ها برای کلاس زبان و ورزش فرزندان هزینه و زمان بسیار صرف می‌کنند و دغدغه و برنامه دارند. اما برای نماز بچه‌ها برنامه‌ای ندارند. درحالی‌که

ما لزوماً سفر چندین کیلومتری نمی‌خواهیم، بلکه با حضور در دشت و دمن هم فرصت تفکر به‌دست می‌آوریم. هم تفریح می‌کنیم. ما معمولاً اوقات فراغت را صرف دیدن چندین فیلم می‌کنیم، درحالی‌که تفریح می‌تواند تفکر و تأمل و گره‌گشایی از کار دیگران و با خانواده بودن باشد. نه صرفاً خوابیدن یا فیلم دیدن. متأسفانه امروزه گفت‌وگو در بسیاری از خانواده‌ها به حداقل رسیده است. چون تا زمانی به‌دست می‌آوریم، صرف خواب و کارهایی می‌کنیم که فایده چندان ندارند. درحالی‌که اگر برنامه روزانه اسلام را مدنظر داشته باشیم، دیگر تفریحات ما مثل غربی‌ها به پایان هفته موکل نمی‌شود که تمام هفته را بدویم و صرفاً پایان هفته کمی تفریح داشته باشیم. بلکه می‌توانیم هر روز در کنار کار و عبادت، تفریح هم داشته باشیم.

تأکید اسلام بر تفریح و معاشرت با دیگران

در بعد تفریح هم توجه به نسخه دین بسیار راهگشاست و ره‌آورد خوبی برای ما به ارمغان می‌آورد. برخلاف تفریحات رایج و کنونی ما که به‌گونه‌ای است که بعد از تفریح به استراحت نیاز داریم، چون خسته‌کننده هستند! گاهی فقط جو حاکم ما را به سمت تفریحاتی از این دست می‌برد، مثل ساعت‌ها ماندن در ترافیک جاده شمال یا آنکه جرئت نداریم صبح جمعه تا قبل از ساعت ۱۱ با کسی تماس بگیریم. چون تعطیلی یعنی خواب زیاد یا مثلاً تفریح به‌معنای مسافرت است، ولو آنکه به ساعت‌ها ماندن در ترافیک ختم شود! این‌ها را ما ساخته و پرداخته‌ایم. نگاه دین و دستورالعمل‌هایش چنین نیست. بیرون رفتن و حضور در طبیعت مهم است.